

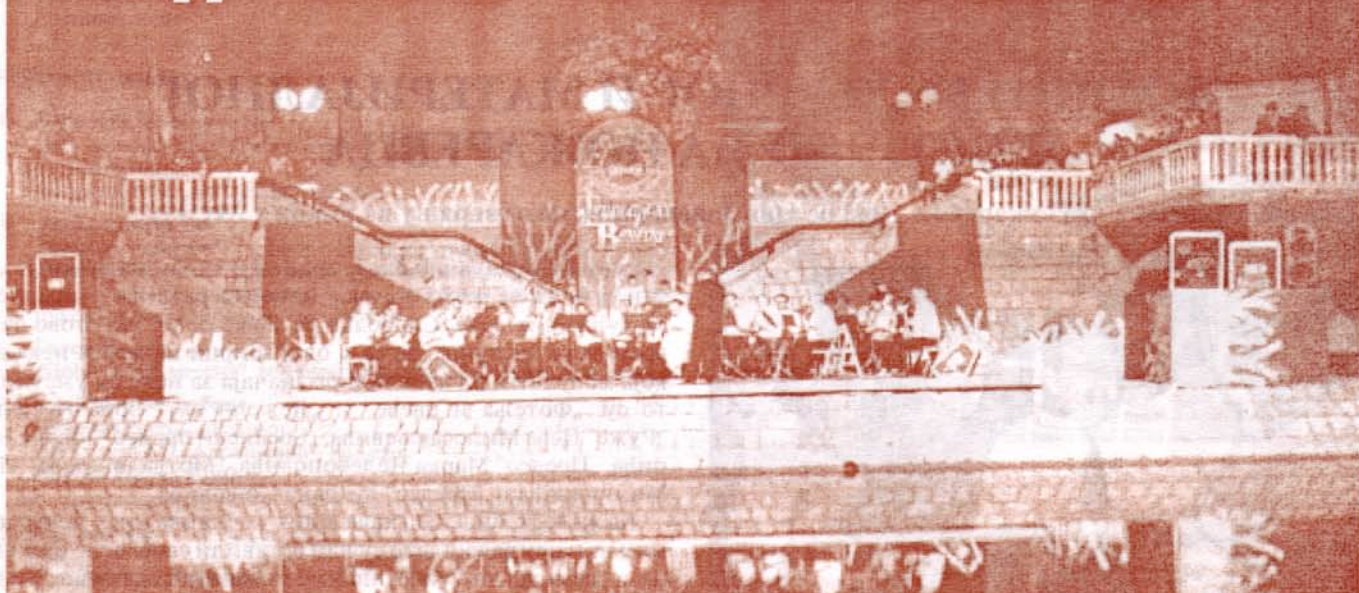
ТЕШЊАРСКИ ПЛАСОТТОШ

ГОДИНА XII

15. АВГУСТ 1998.

БРОЈ 21

КАД ЧЕКАШ САБАХ У ТЕШЊАРУ

Тешко дишући услед спарине које је тапацирала ваздух, пар Турака под огромним турбанима, чекала су сарајевог шегрта да им оседла коње. Бришући лице ланеним убрусом, један од њих се загледао низ калдрисани друм. Због не куће као да су се спајале у једној тачки и кроз неки левак, уливале у несазнајне пределе. Од топлоте ваздух се извитоперио и за тренутак му се учинише шејтанска кола без коња, како јуре ка њему. Обречну се од таквог призора и ускоро га заборави. Је ли на трен, макар и у некривенијем делићу имао наде, замислио след будућих времена? Да ли је међу десетинама занатлија и крухачија уобличио другачију чаршију, са далеко већим бројем људи, у чудесним рухама, и фантастичном вашару кога чине најразноликији "забављачи"? Том истом стазом, којом је потерао оседланог дората, вековима касније, шејтанска кола превезла су озвучење за почетак мераклија Вечери у Тешњару.

Ерозивним дејством времена, Турака нестале, калдрма се разградила, па опет доградила, а древне занатлије уступиле простор ЦД музикантима ("Јаче и гласније! Хоћу да пуцају прозори!"). Једно време, жуте линије - омеђивачи паркинг простора - мамиле су и ванземаљску флоту својом флуоросцентношћу, па и оне несташе. Више од дешеније, Тешњар је био и културни и трговачко-забавни центар града, али је последњу годину провео у агонијском бунилу са тенденцијом ка одумирању. Нове, 12-те вечери морају бити ињекција спаса, да се целој манифестацији не би мењало име.

Шалећи се на свој рачун, Ваљевци се питају хоће ли се тешњарске светковине у будућности организовати на Петом пуку или Брђанима?! Будућност се не да прочитати, а канделабри су нејасни у магли. Спој архаичног и приступно модерној гарнитуре, традиција је коју не би ваљало изневерити. Не сме се дозволити да Тешњар утихне и многе радње и кафићи нестану. Повукле се и мистерије, срж сваког култног места (знате ли неку везану за Тешњар?)

Његов шмек је, и Тешњара и Вечери, што немају одређен концепт дешавања. Нпр. На Драгачевским трубачима или Косидби на Рајцу, очекујете нешто одређено и именом предвиђено. Тешњарске вечери су ипак урбана манифестација, којој би свако једнострано описивање само штетило. Тиме наликује на већ проверене Петроварадинске догађаје (Нови Сад), Лето на Бетињи (Ужице), Дане каранфила (Врањска Бања), али садржава своју свежу оригиналност, па макар и само због позивања неког града у својству госта.

Аладинова чаробна лампа не може да понуди ништа више у односу на овогодишњи добар род програма Тешњарских вечери. Десетине представа, занимљива "34"-ка, музицирања на кеју, аласка чорба, само су део мерака који ће привући и младеж и стареж и средњеж. Уз награђену ракију и дегустацију пива, лепше ће изгледати и бубе рефлекторке.

Разнобојне сијалице, које задњи ноћни шетачи обично гађају 10-парцима, осветљаваће мостове који повезују Тешњар са остатком света, такмичећи се истовремено са луминисцентном Тетом на трапезу и жаром цигарета последњег дегустатора.

Миливоје Косић

НА ТЕШЊАР СМО СВИ ПОНОСНИ

Драги суграђани,

изузетна ми је част да вас данас поздравим на отварању 12-тих тешњарских вечери. Ово је манифестација која је прославила град Ваљево и сам Тешњар на који смо сви поносни.

Данашњи дан је веома значајан и по томе што је пре тачно 605 година први пут у списима поменуто име Ваљево у Дубровачком архиву 14. августа 1393. г.

Тешњарске вечери су најзначајнија културна манифестација нашег града. На њима су учествовали бројни југословенски уметници. Драго ми је да је вечерас са нама Београдска филхармонија младих.

Са жељом да све вечери буду успешне и програмски разнолике, да се памте и препричавају уз све честитке, проглашавам 12-те тешњарске вечери отвореним.

Јован Маљковић отвара 12. тешњарске вечери

ДОМЕТИ КУЛТУРНОГ И МАТЕРИЈАЛНОГ ДОСТИГНУЋА ПОЖАРЕВЦА

Реч потпредседника СО Пожаревац, Драгослава Јовановића, на отварању изложби у Музеју

Пожаревац, град гост ваше манифестације „Тешњарске вечери“, вечерас вам се представља изложбама из богатих збирки Народног музеја Пожареваца које су настале као резултат богате културно-историјске баштине нашег града прошлог века.

Иако различите по тематици и садржају, једна је ликовна а друга етнографска, узложбе које вечерас отварамо су само део богатих збирки Пожаревачког музеја и свака на свој начин говори о дметима културног и материјалног достигнућа Пожареваца до данас.

Ликовна изложба представља део ликовног фонда Музеја који је Пожаревцу поклонио његов суграђанин, дипломата Н. Марковић (...)

Слике које су заступљене у овој колекцији, скупљао је годинама, дружећи се са уметницима. Поклонио их је на крају живота свом вољеном Пожаревцу.

Овај избор слика који је презентован Ваљевоу, део је збирке Миодрага Марковића коју је поклонио свом родном граду Пожаревцу, а која броји 47 слика, цртежа, акварела. У збирци су углавном, заступљена дела врхунских сликара између два светска рата. Поред ових дела, налазе се и дела уметника млађе генерације (Б. Продановић, Бранко Миљун и др.). Це-

локупна збирка сачињена је врло стручно и зналачки, тако да у њој нема великих падова, односно разлика у вредности заступљених дела. Слободно се може рећи, поготово са ове временске дистанце, да се у овој збирци налазе и нека дела која могу бити од капиталног значаја за неке од уметника а то су: „Фотеља и цвеће“ и „Лежећи акт“ Зоре Петровић, „Руже“ Пеђе Милосављевића, „Босански предео“ Јована Бијелића, „Предео“ Марка Челебоновића, „Мртва природа“ Мила Милуновића и „Предео“ Милана Коњовића.

На жалост, многи од наведених уметника нису међу живима и на нашу радост што су нам оставили своје дело на уживање и размишљање, које, ипак не можемо а поделимо са њима. Зато можемо рећи ХВАЛА, најпре свим тим уметницима а потом и Миодрагу Марковићу, као и његовој породици који су сакупили овако значајна дела и широкогрудно их поклонили народу.

„Занатство у Пожаревцу крајем деветнаестог и почетком двадесетог века“, настало је као резултат истраживања на тему старих заната који су некада постојали у Пожаревцу и играли велику улогу у формирању градске средине Пожареваца као града.

Основна намера Музеја да се посвети овој теми и организује ову изложбу је сазнање да старих заната (абација, сарача, опанчара, ужара, хурчија, терзија, пинтера, грнчара...) скоро да нема више, а истовремено да и укаже да стари занати и данас могу бити интересантни, али не само за културну историју већ, пре свега што се од старих заната уз добро осмишљену организацију и привредну политику може пристојно живети.

Пре сто година Пожаревац се дичио са неколико стотина уважених мајстора, који су у мануфактурним радионицама стварали најразличитије предмете за свакодневне потребе у домаћинству, али и за обављање пољопривредних и других послова, за забаву или за украшавање.

Ова изложба биће не само допринос у очувању културне баштине и чувања од заборава једног прошлог времена историје града већ и подстицај многима да у складу са својим могућностима и овлашћењима помогну ревитализацију многих старих заната.

КАПИЈА ЂЕРДАПА

У североисточном делу Србије где се Сопотска греда, део браничевског повијарца, побрђа које раздваја долину Мораве и Млаве, спушта на обалу Дунава и спаја плодно Подунавље, Поморавље и Стиг, лежи град Пожаревац, друга престоница кнеза Милоша Обреновића. Пожаревац, град под Чачалицом, представља источну „Капију Ђердапа“, јер кроз њега воде путеви ка Ђердапу преко Великог Градишта и старе средњовековне Голубачке тврђаве, док други крак пролази ка Горњачкој клисури, уз чисту и бистру лепотицу Млаву, а преко Хомољских планина стиже у Бор.

Плодна долина у недрима четвороречја: Мораве, Млаве, Дунава и Пека, природна богатства и лепота овог краја, раскршће путева – вековима су привлачили многе народе. О томе сведоче остаци материјалне културе многи народа и цивилизација у Пожаревцу и ближој околини. У својој петовековној историји (1467) Пожаревац је постао лепа српска варош у првој половини 19. века захваљујући Кнезу Милошу. Овде је он за живота подигао себи најлепше споменике: Саборну цркву (1819), конак-дворац (1825), нову чаршију (1827) и најстарију ергелу у овом делу Европе – Љубичево (1860). Грађани Пожаревца и округа пожаревачког, одајући му дужно поштовање, подигоше велелепни споменик Кнезу равно пре 100 година (1898).

Пожаревац је, после Београда, био седиште највећег округа у Србији прве половине прошлог века и стекао прве школе, административне и културне установе: основну школу од 1733, прву војну школу од 1837, пословно – трговачку школу од 1850, гимназију од 1862, пољопривредну школу од 1872, библиотеку-читалиште од 1847, музеј од 1895. и први суд у Србији 1821. Пожаревац се дичи и првим извођењем на Балкану позоришне представе „Ромео и Јулија“, 1842. године. Данас је Пожаревац центар културних и образовних институција овог дела североисточне Србије (Војна академија, Виша техничка школа, седам средњих и осам основних школа, основна и средња музичка школа). Овај град са преко 50.000 становника је седиште Браничевског округа са осам општина и око 250.000 становника.

ИСКРА ИСТОРИЈСКОГ ПОСЛАЊА ДУХА И ДАРА

Слово о Десанки Максимовић књижевника Бошка Петровића, академика и председника Матице српске

Кад помислим на Десанку не могу да се одвојим од утисака њеног живог лика, њеног непосредног присуства. Не само због тога што је она мени тако остала у сећању – а она јесте у мом сећању – него што је она била у сећању и оног момента када се дешавала, тако да ја и не разликујем тај

лични додир тадашњи од овог који осећам сад. Чини ми се као да је она негде ту, као да негде слуша ово и, на некој столици седећи, помало се и смеши. Она је, наиме, била један изузетан људски лик, стварно. Ја сам према њој имао осећање као што свако може да има, рећемо, према старијој сестри. Баш тако, од првог тренутка на један апсолутно непосредни начин, врло једноставан и присан, са благошћу коју, по неки пут у једној необичној мери, умеју да покажу наше српске жене. Та благост је била нешто што на човека делује, верујте ми, као мелем. Тачно тако. Али, у разговору са њом о овој или оној теми, она је, и поред све те благости, према мишљењу које сте ви могли имати имала однос веома строг, интезивно самосталан. Имали сте тако додир са једном српском женом, али, истовремено, и са неким другим створењем у њој, са једним не исфорсирано мисаоним, али, практично, изузетно јасно мисаоним ликом.

То је било оно што је и друге импресионирало у додиру са Десанком и са оним што се налази у њеној поезији. Њена поезија се доживљава једноставно, врло непосредно преливајући се из душе у душу. Али, ако се одвојите од ње, на погледате то једним аналитичко-естетским оком, онда ћете се изненадити – ја сам се вазда томе изненађивао – видећи структуру онога што је она рекла, погледавши слике и метафоре којима се служила – онда добијате утисак сасвим другог поетског стварања, врло необичнога, које је у модерној поезији апсолутно равноправан. Тако се та наша српска, непосредна, дата нам песникиња потврђује и на другом, вишем нивоу.

Срби имају ту особину – која је терет за један овако мали савет какав смо ми – да су кадри да изразе себе на таквом нивоу који нас обавезује, такорећи, са више наших снага. Код нас Срба то је углавном случај у свим могућим областима, па и оној чудној, страшној, практичној и животној области такзване историје, у којој се налазимо непрестано. Десанка је један апсолутни израз, једна искра, једна крупна и лепа искра тога историјског послања духа и дара. То је моје стварно мишљење о њој. Она звучи помало патетично. Али, кад се повучем и отклоним те патетичне тонове, мислим да не грешим, мислим да говорим истину. Помало се увек и усташим од те истине, исто онолико колико ми се чини да је лепа.

ИНТЕРВЈУ арх. Слободан Рајковић

ТЕШЊАР ЈЕ САЧУВАО ОНО ШТО ЈЕ ИМАО

Врело лето 68. године, група студената архитектуре са професором Зораном Петровићем провела је у Ваљевоу на важном послу „снимања“ старе чаршије. Један од тих студената данас је угледни архитекта Слободан Мића Рајевић, аутор зграде „Прогреса“ у Кнез Михајловој улици у Београду, коаутор пројекта уређења Теразијске терасе и пројекта уређења дела Булевара револуције, такође у Београду, са чувеном боемском кафаном „Орач“, да поменемо можда његова најпознатија остварења последњих година. Разговарали смо са архитектором Рајевићем за време његове кратке посете Ваљевоу и Летњој школи архитектуре у Петници.

– Стигао сам пре подне у Ваљево и одмах отишао на улаз у Тешњар, да се подсетим доба кад сам био студент. Ваљево не познајем добро, понеке локације, као хотел Нарцис који сам донекле радио са неким другим професором... Тачно је да је то било пре тридесет година, давне '68. године. Професор Петро-

вић изабрао је групу студената, три девојке, три младића, што је било лепо од њега, да „снимамо“ Тешњар. Ми смо, буквално, сваку парцелу обрађивали посебно, значи сваки објекат који се налази на парцели: какав је, каква је његова намена, од каквог је материјала направљен, какав му је покривач; шта има у башти, да ли има можда мало пардајза, паприке... стазице, чесмица, шупица, шупа... Ми смо цео Тешњар снимили на неким папирима малог формата. То су били подаци за нашег професора да касније направи цео пресек, да има увид. Радиле смо за његову идеју, како је он тада замишљао, да се посвети Ваљевоу и Тешњару и да понуди неке своје предлоге како да се реконструише и сачува стара чаршија. Ми смо тада ту, на том послу, можда три недеље, провели лепе студентске дане. Имам и фотографију где смо Зоран Петровић, једна колегиница и ја. Тражио сам да пронађем ту кућу пред којом смо се сликали, али нажалост, нисам је нашао.

Негде је затурена...

Да ли сте тада, као студент, имали представу колико је вредан Тешњар?

– Захваљујући Зорану Петровићу који је цео живот посветио томе, уведени смо у тајне тога што нам је остављено као баштина. Ја се касније нисам посветио томе, али је он тада у мени пронашао „нешто“ за баштину. После смо са професором Петровићем ишли и у Сутомо-ре, и они имају стари град... Њему, том његовом раду на нашој фолклорној архитектури, припада много.

А Тешњар данас, после толико година...?

– Он је какав је био, само што сам ја старији! (смех) Ја сам, значи, остарио као он. Мислим да је сачувао оно што је имао. Сви градови покушавају да сачувају нешто што је старо и вредно, али морам да кажем нешто са становишта мене као архитекте који имам неки став и према Београду и према Ваљевоу. Архитектура се ипак помера и

није апсолутно тачно да мора све да се чува. Архитектура мора да иде напред, да се развија даље. Ја припадам тој генерацији у зрелим годинама која архитектуру мора померати. Не морамо баш за сваку кућу рећи да је важна, јер људи, на пример у Београду се труде да сачувају неке куће које не заслужују пажњу. Наш живот се мења, наши видови, технологија. Не можемо баш да се ослонимо на све из традиције. Традиција треба да постоји, она је као наука, као слова, азбука коју учимо, и коју смо учили да пишемо, да цртамо, па да после правимо куће. То мора да постоји и мислим да је Ваљево то успело. Али ево на примеру Орача, кафана о којој се много писало. Била је то кафана која је имала своју традицију али све умире полака. Не може Орач опстати као „кућа“ зато што је тамо била најбоља јагњетина! Ја сам бо-ем, волим кафане, али рекао сам, време иде даље! Ја могу да волим своје детињство, али од њега не могу да правим будућност. А како то да буде, садржано у будућности, то морају да кажу људи који знају, од струке, који то разумеју. Може се стара кафана сачувати и на „ововремен“ начин.

Љ. Љиљак

Једноставност је оно највредније што савремена архитектура мора и треба пронаћи у баштини! И ненасилно, природно уклапање људских творевина у чудесно лепе пределе овог дела Србије! Ово су најзначајнији утисци учесника Треће летње школе архитектуре у Петници која је била посвећена етно архитектури, од 23. јула до 4. августа ове године.

У петнаест села Тамнаве, Колубаре, Подгорине трагало се за вредности куће, окућнице, градитељским и стилским, особеностима села. Трагало за одговорима шта чини центре села па се за три центра у Марковој Цркви највреднијим оценио онај простор са старом воденицом. Прави „Шпански трг“ откривен је у Голуј Глави чијег се Задружног дома не би постидео ни неки од угледних светских архитеката. Ововремена Истраживачка станица обележава село Петницу. У Поћути, кафана некад Славицина, данас Милесина, она је ненамерна лепота којој се увек изнова дивите; а Бебића Лука – догађај који се трајно памти. Откривено чудо!

Памтиће архитекте и професори, студенти сусрет са Крстивојем Суботићем, из Осеченице, његову причу о градњи, звуке са фруле и поруку да је једино музика уметност. Да је градитељство вештина без које нема ни човека, ни куће, ни села а да се најбоље гради и подиже са музиком.

Оно што се сазнавало током рада Треће школе Архитекту-

ре наћи ће се у посебној књизи. На странама и то какву би кућу себи саградили у конкретном амбијенту, сваки од студената полазника школе, углавном млади из градова. Био би то и могући одговор на једно од задатих питања Школе: Какав повратак селу?

Полазници Треће школе архитектуре

Да ли Тешњар умире?

Дејан Бранковић (Бутик „ББ“): „Тешњар ти је умро одавно. Затворено је петнаест локала на сто метара. Таква је сада ситуација у Тешњару: локале углавном држе они који су њихови власници, иначе мало ко. Неравна калдрма, запуштена улица, нема башги, саобраћај... Ко би се још тула прошетао кад понеки и сто на сат пролете колима. Тако ти је то са Тешњаром, нашим.”

Живота Дамњановић, обућар: „Тешњар сигурно да замире. У бутицима више нема ко да купује. Требало би занатство поново да се развија. Видите, овде готово више нема ни обућара. Ми обућари смо овде били ногоукрашитељи. Вратите се занатству, али као некад, да се занат добро изучи. Ово је био занатски крај, све мајстор до мајстора, а сада све butik до

бутика.”

Драган Нешић, економиста: „Тешњар се стварно гаси. Како је некад овде била експанзија, тако је сад настало велико затишје. Центар збивања се из Тешњара преселио у друге делове града, посебно Кнез Милошеву улицу. Морали бисмо се постарати да Тешњару вратимо или дамо неку нову врсту привлачности и живота.”

Слободан Јаковљевић, комисион „Лео”: „Умире ли Тешњар? Не! Зато што је Тешњар најстарији и најлепши у граду. То што се учестало затварају локали, то је тренутно. Тешњар, па Карађорђева и Кнез Милошева улица, па, опет, Тешњар. Такви смо ми Ваљевци.”

Милица Чулић

Сјас Тешњару и занатлима

Скоро свака кућа у Тешњару била је нека занатска радња, обућара, опанчара, воскара, сарача, абација, столара, бојација, ћурчија, воскара... Времена се мењају, данас их је све мање – понеки грнчар, бојација, кројач народног одела. Старе радње, уз адаптацију, преко ноћи освану као butik или кафић.

Како је то некада било, присећа се Милофина Петковић, кројач народног одела:

– Мој муж је радњу купио и почео да ради '56. године. После његове смрти '82. наставила сам да радим. Трошну радњу, после реповирања, унук претвара у кафић, али сам занат задржала. Народна одела и сада купују културно-уметничка друштва, старији са села... Занат нико од млађих неће да учи. То је пипаво, споро, материјал је посебан, ради се гајтанима, обично кажу: „То се не исплати!”

– Адаптација старих зграда, јер има доста дотрајалих грађевина које треба преуредити, и регулисање саобраћаја можда би могло мотивисати људе да се врате и оживе Тешњар – размишља одскоро Тешњарка Живка Ристовић, власник пржионице кафе, једног од модернијих локала.

– Већина власника локала

и нису Тешњарци, па не воде бригу о старом градском језгру, о комуналним проблемима. На пример, саобраћај је лоше решен, Тешњаром и дању и ноћу тутње аутомобили, паркирају се испред радњи... Одговорни у граду и архитекте морају више повести рачуна о Тешњару, усмеравајући одређене занате, не гомилати их на једном месту – каже Стеван Загорац, рођени Тешњарац, молер и председ-

ник Удружења занатлија Ваљева. Он сматра да би и Удружење на том плану могло нешто да учини издајући селективно дозволе за рад одређеним занатлијама.

– Мислим да Тешњар заслужује знатно више градске пажње – каже Стеван Загорац.

– Ту више нема лимара, јорганија, опанчара, нема где да се обучавају млади за те занате. Зато не треба

очекивати да се врате занатлије када их нема – тврди стари Тешњарац, фризер Миливој Ранисављевић Пајсер.

– Ја имам сина који је наставио традицију, наследиће радњу, да мењамо занат није примерено. Ако се на том плану не учине погодности за отварање старих занатских радњи, Тешњар не може да оживи.

Зорица Весић-Митровић

СЕЋАЊЕ

ШУШКА ИЗ ГРБОВИЋЕВЕ

Не знам зашто, али и данас када прођем Грбовићевом улицом што се стрмо спушта ка Тешњару видим стару школу, Грбовићев нахерени конак, са дрвеним басамцима, извирелим каменом и дрветом, мрежу на прозору учитеља Миленковића. Осетим мирис шушке из Перине радионице, помешаног храстовог, чамоовог дрвета. Ни Томина и Миланова кућа, испод, није на спрат него ниска као и остале све до „Рабаса“ и пиљарнице одакле миришу сапун и прашак. Кажу да мириси најдуже трају и враћају, ваљда што се не виде стварају слике.

Ту је и бојаџијска радионица „Плавшић“, док му је радња баш код „Малог Париза“, те се ту простира мокри мирис вуне и боје које се преливају окачене по конопцима у радионици и на ексеру на улазу у радњу. А „Мали Париз“ – стубови унутра, шкембићи и ћевапчићи, карирани чаршави и мали шубер одакле се види кроз узбрдо до куће Боже „Чавке“ – једине турске куће на спрат, која гледа читав Тешњар, Ко-

сачића венац и стрму неоплевлјену калдрмисану Грбовићеву улицу.

Негде на пола је кућа Пере Ђукановића „Шушке“, са дубоким двориштем. Тетка Златија, његова жена, зове час Бошка, час Душка, док се они јуре са осталом дечурлијом по школском дворишту. По шипкама на огради школе се ди раскопчана дечурлија, чека да се скупи и попије на борове или на липу, уђе у „Повртарева“ магацин, скаче у гимназијску скакаоницу, пење по карикама и вратилу које је увек ту, игра одбојке и кошарке или се купа у великој кади коју је неко, ко зна одакле, донео и оставио испод гимназијске чесме. И док Плавшић – бојаџија, боји и мокру вуну простира неком мотком да се суши на канапу, из Периног дворишта чуло се даноноћно како се дрво увија и завија за неки прозор, врата, ламперију, венчаницу. Двориште уско, дубоко, на средини трешња и чесма, а на његовом крају, у дубини, столарске машине и брда шушке у којима смо се ваљали и крили, утруњени истрчавали чистећи очи и косу. Тетка Злати-

ја намаже пекмеза или леба и масти...

А за Петровдан, узимали смо шушку и палили ватре на Пољаници, правили хартијане грудве од пиљевине, палили логорске ватре по брдима које су се у летње вечери виделе далеко.

Једном у ноћ, можда 60-тих, ватра је захватила Перину радионицу. Пламен и дим сукљали су високо, а из краја, пре ватрогасаца, носиле су се кофе и бурад до дубоко у ноћ. Мирисала је мокра паљевица, и опет, после, чуле су се машине из Перине радионице. А преко пута, Стјеповићи, Ковачевићи, Шумари, Бора и Јова, Степа и Миша, Милан и Тома... Па кад се побијеш са једним, побио си се са двојцом. После сам се одселио. Бошка сам виђао како у „цугеру“ (а почео је на школским шипкама) побеђује и шахисте ВШК-а па сам га гледао кад је тренирао карате. А Душко је наставио традицију спортске „Пољанице“ у кошарци, одакле су потекли многи ваљевски кошаркаши. Постао је најбољи кошаркаш и капитен Металца, стрелац лиге, ваљевски спортиста го-

дине. Добио је и Септембарску награду града. Уз бављење спортом завршио је факултет, сада је судија Окружног суда.

А Бошко? Тешко да би све у ову причу могло да стане. Медицина – кардиохирургија, Хјустон, десетине операција на отвореном срцу... Бошко, иако је могао, није остао у Америци. Није могао без Ваљева. Ради у Институту за кардио-васкуларну хирургију у Београду. По десетак сати не изађе из сале... А за Ваљевце, увек се нађе ред. Долази скоро сваки викенд у Ваљево и на Градац. Операције на срцу и срце у Ваљеву и на Градцу.

– Скупили смо паре, помажу нам да направимо мрестилиште – каже. Градац убијају. Не смемо то да дамо... Помаже еколошком друштву.

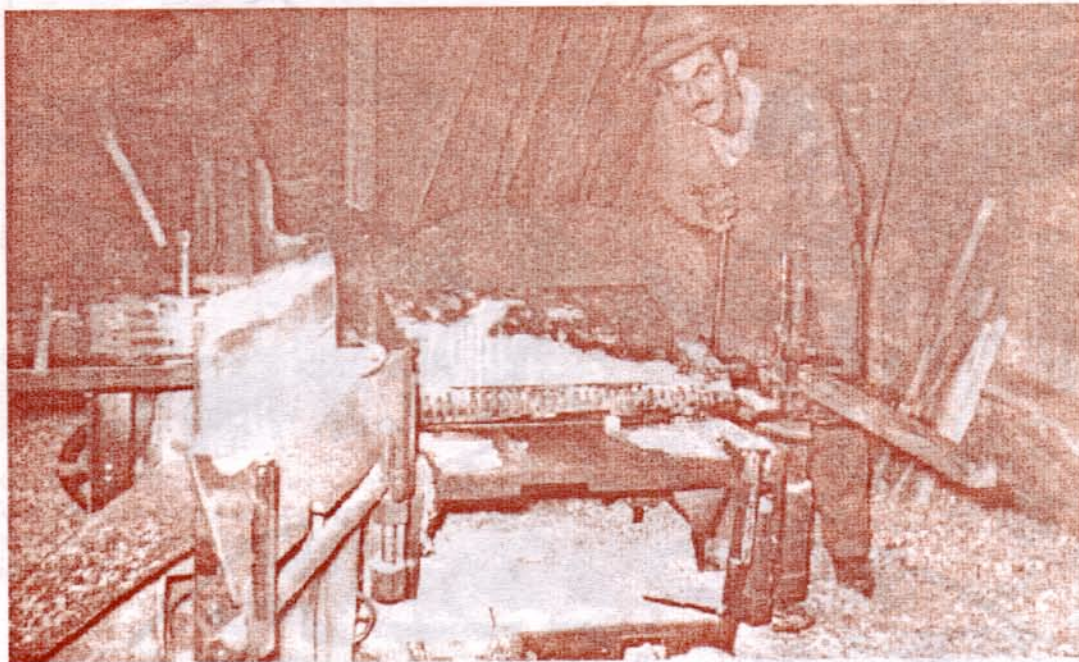
– Спаваћу можда на „Шареном платну“, у оном центру, ту можемо да се видимо – поручује за ову причу. А онда, опет у Београд и сале...

Ваљевци, без надимка, не би се готово ни познавали. Довољно је рећи: Шушка и одмах се зна да је то Тешњар, Косачића венац, улица и број. Пера, Бошко, Душко, унуци Љубица, Ђукан, Ђурђа и Предраг. Тетка Златија са пијаци вуче две торбе парадлажа, наприка:

– Бошко ће доћи сигурно до недеље – каже ми. – Нека, није тешко, показује на торбу, навикла сам...

Перина радионица отишла је из улице. Сада у Д. Дулића мирише шушка. Нема ни конака Грбовића. Са прозора уче Миленковића скинуте су одавно мреже. Али стару школу, увек кад прођем, ка да видим. Видим је лепо стоји са великим двориштем и оградом од шипки...

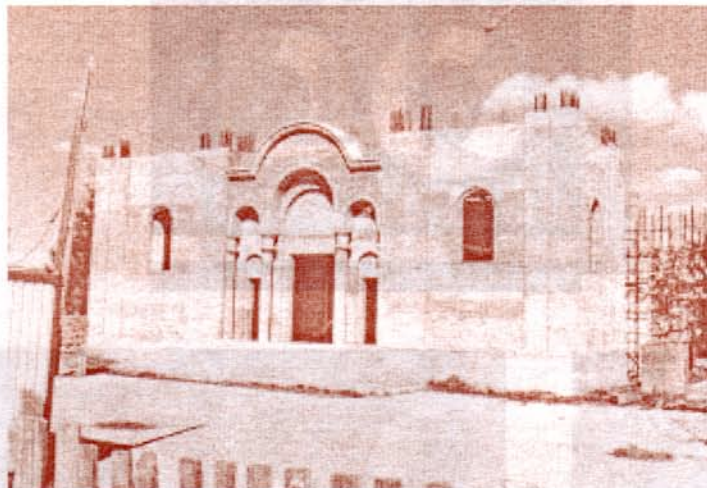
Липа, мирише мокра вунa. Пиљевина се завуче у косу, очи, под нокте, и, тако, стоји...

Пера Ђукановић Шушка у својој радионици у Грбовићевој улици

Дарко Марјановић

НОВИ КРОВОВИ

ПИНК

Три године чекало се да се администрација смилује и укине бесмислена и опасна обавеза да се за сваки објект у Тешњару мора радити ревизија пројекта! Пошто је Стара чаршија под заштитом, а ревизије пројекта држава ради за сваки објект са таквим статусом, администрација је то применила и на сваки појединачни објект који по себи нема ту „тежину“, иако припада амбијенталној целини као изузетно вредном примеру урбане баштине.

Породица Марић, баштиник плаца Васића који излази на Кеј Првог устанка требала је да плати осам и по хиљада марака или најмање 56 хиљада динара за такву ревизију коју ради Министарство грђевина. Слична судбина задесила је све који су се при-

премили и за реконструкцију и уређења тешњарских трошних објекта. Ниједан апел, упозорење, протест бројних институција и појединаца па и Ваљевског Завода за заштиту, није помогао. Изградња и реконструкција у Тешњару биле су потпуно замрле!

Марићи су крајем јула ипак кренули у изградњу новог објекта на месту старог, рушевног магацина. На слици се види први и последњи пут унутрашњост Тешњарског дворишта, али и трошност, пропадање свих околних запуштених кућерака чији власници углавном и не живе у Ваљеву. Марићи најављују и надају се да ће крајем септембра завршити и уредити приземље и спрат новог ПИНКА, а за стан у поткровљу, може и да се причека.

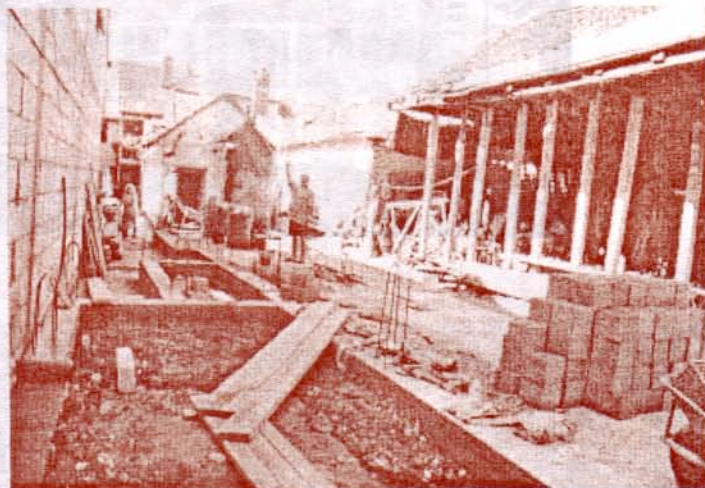
ЦРКВА

Јабланица има довољно вештих мајстора, тесара, зидара, бетонирача да овако сложен и тежак посао, уз помоћ Божију, уради! Вешти су, знају, а „цркву градити, није што и хуприју.“ А биће догађај за цео град кад будемо подизали куполу!”

Овако каже шеф градилишта Новог Храма, Цркве Васкрсења Господњег на Ушћу, Матија Јовановић. Стићи ће се ове јесени до 12. метра зида, са отворима за читав низ прозора. Поди-

гнуће се на дванаести метар четири велика, носећа стуба главне куполе чији је пречник 12 метара. Ако буде пара, надају се, почети ће и засвођавање.

Изградњу храма на Ушћу, након Кијевског, Врачарског, трећег по величини у изградњи у православном свету, поред прилога верника, приложима помаже и заједница. Град Ваљево у овој години приложио је 200.000 динара, два пута више него лане.

ЧЕКАЈУЋИ СТОУНСЕ

Можда ће ово бити последње Тешњарске вечери на Тргу кнегиње Љубице пред старим здањем некадашњег магацина трговца Драге Бошковића из Каменице, до недавно ДИВЕ и Пиваре. Захваљујући разумевању Републичког министарства културе и Ваљевске општине, на том месту требало би да никне ново, прво здање за културу младих. Пројекат увелико ради стручни тим „Колинга“ из Београда, који предводи проф. др Радован Ђурић. У договору са Заводом за заштиту споменика културе у Ваљеву, зграда би својом предњом фасадом задржала изглед пређашње, док би у позадини, према Колубари, имала пространу терасу и пешачким мостом била повезана са Тешњаром. На тај

начин, остварила би се давнашња замисао да се цовежу Кнез Милошева улица и Тешњар, као један од могућих начина да се врати део живота који је протеклих неколико година одузет старој чаршији.

У новом здању на Кнегињиним тргу млади ће имати прилику за сваковрсне културне доживљаје, у првом реду музичке. Централни простор у приземљу биће концертна дворана са преко хиљаду места. На спрату се предвиђа сала за скупове, предавања и трибине, док би на другом спрату била библиотека, рачунски центар и просторије за друштвене организације младих, укључујући и омладинску радио станицу.

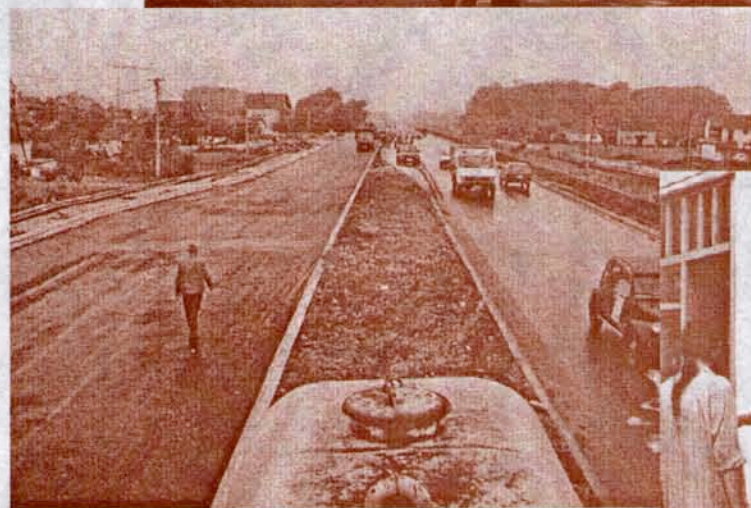
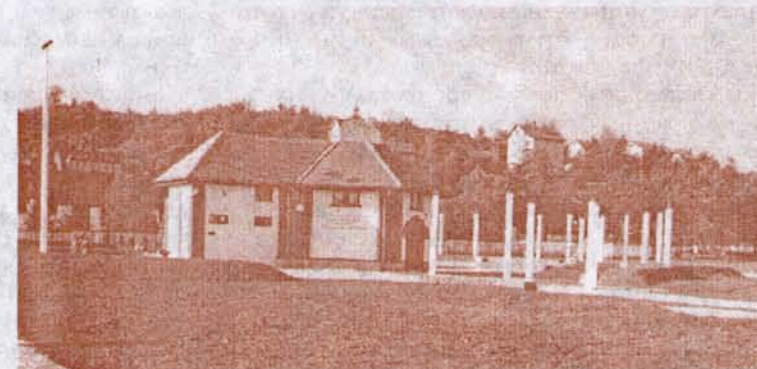
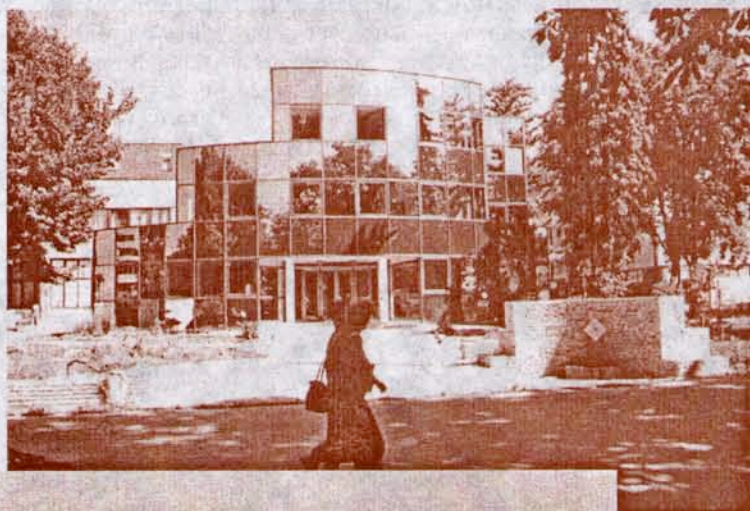
ТЕШЊАРСКИ
ГЛАСОНОША

Ваљево
ОД

ДО
вечери

ТЕШЊАРСКИ
ГЛАСОНОША

Фотографије Верољуба Појовића

Славен Радовановић

КАФАНА "ЈАДАР"

Не постоји људско насеље (а ни града, свакако) које нема своју осовину; своју жилу куцавицу. То су мала, бескрајно мала жаришта некакве унутрашње градске енергије која пробија у саобраћању са светом и, временом, ако те унутрашње градске енергије постану пресудне за свет, по било ком цивилизацијском питању, та некада мала жаришта постају, можда, ембриони будућих велелеграда.

Чак и у холивудској индустрији забаве, прве генерације приучених филмских сценариста када је од те феле био далеко сваки Оскар, постављајући изглед градића-вестерна од неколико склепаних дашчара никада нису погрешили: Увек се лепо видела жила куцавица тог најмањег насеља Запада – са свих страна, из дивљине, путници намерници морају стати пред крчмом, „саломом“. Зашто? Па то је „центар света“ од момента када је странац ушао у некакав нов простор.

Једно своје такво жариште град Ваљево открива, релативно касно у својој историји, а то је кафана „Јадар“. Град

је стао да се шири у своје западно побрђе (Брђани), а пут који је повезивао источну Босну преко Ужица, водио је овим делом града према Шапцу и Београду, а с друге стране преко Подгорине, делом Рађевине, и Азбуковице за Мачву и даље за Срем. Могло би се поуздано утврдити да је отварање новог пута за Подгорину и Јадар, уз ток реке Обнице, појачало и дало значај овом делу Ваљева у коме се налази кафана „Јадар“. Условно речено: лако је градовима који леже на границама држава; у њима се претачу своје сопствене енергије са енергијама других градова и држава, како у тој својеврсној сиенергији доминира економија нема малих градова на границама држава. А ако се нађу као мали они су саображени, атрофирала су им сопствена енергетска жаришта, изгубивши своју основну намену: царинска зона је умерена даље од њих и они, као људи који више не виде смисла у животу, таворе, смањују се, постају ружни. Лако је, опет велимо, градовима-лукама по белом свету. То су молоси, они прождиру природу у свом за-

леђу а енергије целог света, преко силних мора и вода, улазе у њих; они су страшни: ништа не еманирају а само узимају, као чудовишта усисавају све што је на дохват њихових докова – такви су сви велики градови луке на свету, мегаполиси.

Постоје и они градови, таквих је већина, који су некако на пола пута, далеко од свих белосветских мора и граница, у својој историји најчешће су разарани. Нису мезимци, не само својих држава, већ и грађана који живе у њима, на врелима баш оних њихових енергетских жаришта. Један од таквих градова је и Ваљево са својом малом четврти познатог назива: „Код Јадра“. Та ваљевска четврт, са кафаном у своме средишту, еманирала је своју (ваљевску) енергију према западној Европи а за узврат у Ваљево су никле најлепше грађевине све тамо од половине прошлог века до тридесетих година овог. Размена те енергије са светом, чини нам се, просто је породила и наметнула ту средокраћу путева: источна Босна, Азбуковица, Подгорина, Рађевина (Ваљево „Код Јадра“),

Скела на Сави, Београд, Европа. Тако је жариште енергије „свете ваљевске биљке“ еманирало према важнијим центрима Европе и њеној економској моћи. Бечу и Пешти, пре свих. Та „света ваљевска биљка“ заслужује да као хералдички знак нађе своје место (по хералдичким правилима) у грбу града Ваљева, онако као што је, нпр. љиљан нашао место у грбу дома Анжујаца или Котроманића средњовековног српског племства из Босне. Та „света биљка“ зове се ваљевска шљива – али онаква шљива (плод каква је одлазила у европске градове: са оном огромном количином емоције око њеног подизања и рађања, па оним знањем да се добро прода; свим мистификацијама али и истинама и полуистинама) око богатства везаног за њу, свим оним патњама када њен род подбаци – у свему томе је саучествовао овај град, а „Код Јадра“ је била жижа свега тога што је (прво као вест) Ваљево сазнавало о „њеном величанству“ Ваљевској шљиви!

(наставиће се)

Матија Бећковић

МАЛЕНЬКАЯ ВЕРОЧКА

(одломак)

Радници који никада нису видели море
Кад је сретну мисле да је дан лепши но иначе
Та жена тај гигант та држава у држави
Кад сам је први пут видео рекао сам:
Ето како треба да изгледа престоница једне земље
Која остаје без светла кад она склопи очи.
Једина невинна жена која рађа децу
Та дјевојка висока као подземна железница
И лепа као да уопште не постоји
Њену собу су разнели мириси
Она се шминкала и чешљала
И то је све што је урадила за поезију.
Заклео сам се да ћу прећутати њену прошлост
Јер ја сам рођен са много више прљавштине
Но што их је она имала у животу
Већ нема у српском језику речи на које се могу ослонити
Са којима бих поредио њене очи и онда мирно спавао

Приказ

КЊИГА О ХИЛАНДАРУ

Љубисав Андрић: Зборник „Хиландар“, Завод за издавање уџбеника, Београд, 1998.

Зборник „Хиландар“ који је приредио Ваљевац Љубисав Андрић је једна од најлепших књига које су се појавиле овог лета и једно од најлепших одужења ововременских баштиника осмовековном истрајавању духовних, националних и културних вредности манастира Хиландара. У књизи је Андрић сакупио књижевне, научне и путописне прилоге распоредивши их у три основна дела и више поглавља.

У првом делу под називом „У свету монаха“ у пет поглавља прибрани су, пре свега, изворни књижевни радови из оног времена. Аутор посебно издваја радове Светог Саве, Стевана Првовенчаног, Доментијана, Теодосија, Данила и Даниловог ученика. Ту су и текстови који сведоче о монаштву и монасима, пре свих Владимира Ђоровића, Николе Радојичића и Димитрија Богдановића. Увршћени су и одломци из народних песама, као и песме неких савремених песника, али у врло строгој селекцији, као што су Попа, Павловић, В. Лалић, Бећковић. Ту су и одломци из есеја о Хиландару епископа Николаја, Пере Слијепчевића, Владимира Ђоровића, Растка Петровића, Исидоре Секулић и Милана Кашанина, као и стари, први описи манастира који имају историјску вредност из пера Димитрија Аврамовића, Саве Хиландарца, Никанора Дучића и Владимира Карића. У другом делу зборника су путописи старих путописаца, од Јована Рајића који је први крочио у Хиландар, Доситеја Обрадовића, Герасима Зелића, нашег Љубомира Ненадовића који је као први изасланик у Цариграду посетио Хиландар, до међуратних и послератних

путописаца, посебно научника. То су прилози који литерарном и документарном нарацијом казују о животу у Хиландару, о његовој знатности и његовим вредностима. Књига Љубисава Андрића заокружена је поглављем под називом „У свету науке“ у којем су садржани прилози најзгледнијих истраживача историје Хиландара, његовог уметничког блага и заоставштине од непроцењиве вредности.

О раду на овој капиталној књизи аутор каже:

– Радио сам је с прекидима, али доста интензивно три-четири године. Прекопао сам много грађе из које је брижљиво требало одабрати оно што је најбоље. Како би се народски рекло – развејати плеву да би осало чисто зрно. Чини ми се да овако прибрани и распоредени радови о Хиландару садрже и лапидарне судове о том, како је назван, најдоњем камену нашег духовног постојања.

Колико сте својих сазнања и искуства о Хиландару користили у зборнику? Јесте ли били у Хиландару?

– Ја, нажалост, нисам био у Хиландару. Али, не мора се тамо бити да би се осетио његов дух листајући огромну литературу људи који су са знањем, умењем и осећајем за духовност и вредности писали о њему. Према томе, као и да сам био тамо, такав утисак носим о њему.

Зборник о Хиландару опремио је проф. др Видан Папић из Крагујевца. Драган Курупић је уредио фотографије а Вилда Зеремски је урадила драгоцене регистре и индексе који, по речима приређивача, чине кључ за читање ове књиге.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМИ

- Ваљевска књижевна продукција – промоције и разговори са ауторима
- Презентација информативног материјала Британског савета и Немачког културног центра
- Изложба књига енглеских издавача – Агенција за стране језике „Kontext“
- Посебни жири оцењиваће и прогласити најбољу ракију, најкукусније пециво и најлепши излог
- Туристичка организација Ваљева на крају Тешњарских вечери додељује Еколошку награду
- „Куп Колубара-Ваљево '98-е“ – такмичење риболоваца
- „Медено вече“ – презентација ваљевских медара
- Дегустација пива Ваљевске пиваре
- У случају неповољних временских услова – алтернативни простор је Дом културе

ТРАЖИ СЕ КУМ

Туристичка агенција „Национал“, која у оквиру Тешњарских вечери сваке године обележава своју годишњицу, припремила је изузетно занимљив програм и, наравно, оригиналне наградне игре. До 21. августа треба предложити име за корњачу – маскоту „Национала“ или направити корњачу од материјала који вам се учини најзгоднијим. У петак, 21. августа, у оквиру програма прославе испред „Национала“, улица Бирчанинова 27, треба доћи и обојити корњачу. Све у свему, лепа забава са финим наградама.

За ближа обавештења, телефони „Национала“ су 230-374 и 232-925. И, не заборавите: КУМ НИЈЕ ДУГМЕ!

Синоћ одржан

КОНЦЕРТ ФИЛХАРМОНИЈЕ МЛАДИХ „Б. ПАШЋАН“ – поклон Тешњуру

диригент НЕБОЈША СТЕПИЋ
солиста СТАНКО МАДИЋ, виолина

Стеван Ст. Мокрањец *Руковет II – Из моје домовине*
VI руковет – Хајдук Вељко
X руковет – Песме са Охрида
Арама Хачатуријан
„Маскарада“, вальцер
Пабло Сарасате
Циганске мелодије, соло виолина, Станко Мадич

Јоханес Брамс	<i>Мађарска игра бр. 1</i>
Жорж Бизе	<i>Кармен, увертира</i>
Џорџ Гершвин	<i>Американац у Паризу, финале</i>
Јоханес Брамс	<i>Мађарска игра бр. 5</i>
Петар Конковић	<i>Симфонијски Триптихон, велика чочечка игра</i>
Стеван Христић	<i>Охридска легенда, коло Грлица</i>

Бора Вујић бележи

ШКОЛА НА
КОСАНЧИЋА ВЕНЦУ

Некада се Улица Милована Глишића звала Косанчића венац. Име јој је промењено пред Други светски рат. Међутим, у главама Ваљеваца, а нарочито грађана ове улице и бројних мањих или већих, задржао се назив Косанчића венац. Пре двадесетак година мапа Ваљева добила је и назив Косанчића венац, што је на мапи и наведено. То би била улица Милована Глишића, затим брдо више ове улице, улица Хаџи Рувимова, (која је раније, док није имала никакво име, од народа названа Пијано сокаче због велике кривудавости), Кнеза Јовице и Грбовића венац. Ту је и онај празан простор који се некада звао Пољаница а на њему је сада трафостаница.

Између улица Кнеза Јовице и Грбовића подигнута је нова основна школа, друга по реду и добила је име Милована Глишића, у истоименој улици број 45. Међутим, адреса је промењена после подизања нове зграде и сада је школа у Улици Грбовићевој број 31!

Зграда је била готова почетком школске године 1929/30. и тада су се уселили први ђаци, учитељи и служитељи са породицом у сутерену. Уп-

равник основне школе био је Јован Госпавић, али он није прелазио у ову зграду, већ му је канцеларија била у некадашњој згради гимназије, касније основне школе. Сада је у тој згради ваљевски музеј.

Нова основна школа имала је десетак учионица, зборницу и на спрату, поред учионица, велику салу од око 400 квадратних метара.

Са свечаног отварања зграде школе сачувана је једна фотографија на којој је цвет вароши Ваљева: председник општине – Коста Кокан Тодоровић, кмет Света Гроздановић, управитељ школе Јован Госпавић, инжењери Душан Матић, Милорад Миле Бабић и Богољуб Бода Воденлић и општински лекар, доктор Александар Крстић Леја. Три лица нису идентификована.

Школа је радила до 2. априла 1941. године, када је затворена због опасности од рата. Школа је ујесен 1939. године уступила два одељења за учионице и једно одељење за смештај директора и професора новоосноване државне трговачке академије, која је такође тада распуштена.

После подне око 16 часова, 25. марта 1941. године, у школско двориште дотрчао

је Миливоје Радосављевић, члан окружног комитета КПЈ и секретар окружног комитета СКОЈ-а и пренео скојевцима директиву да се напусти настава и да се изађе на улице, на демонстрације против потписивања Тројног пакта. Настава је одмах прекинута и историја је забележила да су мартовске демонстрације у Ваљеву почеле прво у трговачкој академији. Највише је против демонстрација био професор немачког језика Ђорђе Милошевић, чији је час тек требало да почне. Три дана после уласка Немаца у Ваљево, он је променио цедуљу на спољним вратима и ставио ново име и презиме: Георги Милошев. Одмах је отишао у Македонију и осамдесетих година, под именом Гаврил, постао шеф непризнате македонске цркве!

Већ шестог априла у школу се уселила војна болница чије формирање су иницирали напредни омладинци. Унети су кревети, постељина, носила и санитетски прибор и све што је потребно оваквој установи, пола војној, пола цивилној. Међутим, она никада није почела са радом, јер је немачка војска осмог дана рата ушла у Ваљево, а рањеника, такорећи, није ни било, ни за редовне болнице.

Сваке недеље у великој сали одржаване су приредбе са игранком. Није било никаквих изгрета ни нерета, па је школска власт радо одобравала ове приредбе.

У великој сали су одржане и светосавске прославе 1940. и 1941. године. Домаћини славе били су прве године Мирко Васиљевић и Милан Гођевац, ваљевски трговци, а друге године Драгољуб Кораћ, такође трговац, који је у школи имао брата-ђака Миладина. Домаћини су за славу припремили богату трпезу. За следећу годину као домаћин славе пријавили су се ваљевски трговци Драгић Тадић и Драгутин Рабасовић, који су у трговачкој академији имали по двоје деце.

Школу су одмах запосели Немци и час су се из ње иселавали, час се у њу уселјава-

ли. Била је некада и празна, а ослобођење је затекло у школи једну јединицу Српске државне страже.

Први директор трговачке академије био је професор француског језика земунске трговачке академије Малин Вуксановић, и професорка ваљевске гимназије Љубица Радвановић и супленти (дипломирани филозофи или економисти, али без положеног професорског испита – Љубица Димитријевић, Тома Стојковић и Стеван Хајнал. Ова двојица су завршили економско-комерцијалну школу у Загребу и имали су титулу инжењера економије. Недостатак особља у првој години рада допуњен је хонорарним радом професора средње техничке школе, инжењера Јована Поповића и суплента исте школе Берислава Веселиновића. У другој школској години дошли су Ђорђе Милошевић и Методије Бојашијевић, супленти, а из Ваљева је премештен у Битољ суплент Тома Стојковић. Сада су у животу Хајнал, мађарски Јеврејин, који живи у Будимпешти, Македонци Стојков и Бојашијевић, који живе у Битољу и Милошев који живи у Скопљу, Љубица Димитријевић удата Брук, која живи у Америци и Љубица Радвановић, која у 92. години живи у Београду. Љубица је ћерка чувеног професора и директора ваљевске гимназије Богдана Јанковића, који је 14 година био и народни посланик, а за време његовог директоровања подигнута је садашња зграда Ваљевске гимназије.

После ослобођења у згради основне школе до 1967. године је радила Ваљевска гимназија. Стара зграда је срушена и подигнута нова основна школа која је добила име „Сестре Илић“, по сестрама Бранки, Живки и Нади, партизанкама стрељаним у шабачком логору 12. септембра 1942. године. Рат није преживео ни хонорарни наставник Берислав Веселиновић, који је 31. децембра 1944. године, уморен у логору Матхаузен.

На новој згради су Словенци, који су као избеглице били смештени у згради основне школе за време окупације, ставили плочу захвалности Србији и Ваљевцима за пријем и бригу око њих.

Са отварања нове школе на Косанчића венцу 1929. године
Седи: др Александар Крстић Леја, општински лекар; Стоје: у првом реду – Коста Тодоровић Кокан, председник општине, Благојевић, срески начелник, инж. Богољуб Бода Воденлић, шеф техничке секције, инж. Милорад Миле Бабић, пројектант школске зграде и Максим Бокић, фамулус; У другом реду стоје: Грозденовић, кмет општине Ваљево, Јован Госпавић, управитељ школе и инж. Душан Матић

ФАКИ

Факи је стајао поред стола. Панталоне су му биле завезане канапом.

– Куме! Хоћеш ли да ми купиш бубњеве? – рекао је.

Марко је мало размишљао, а онда погледао у њега.

– Боље да ти купим каиш.

Дуда је ушла у башту Гранаде. Носила је беле панталоне и црвену мајицу. Прво је погледала у шанк, а потом у сто где је седела певачица.

Факи је пришао до Дуде. Искосио је главу и ухватио је за руку.

– Ја сам легенда – рекао је.

Бубњар је устао са столице, а затим се упутио шанку. Факи је сео на његово место.

Колона грађана кренула је од цркве. Прошла је поред суда, а потом се зауставила код моста. Ледени крст бачен је у воду.

Факи је пролазио поред Гранаде. На себи је имао теget плаво одело и бели мантил. Лице му је било модро.

– Дошао сам – рекао је Факи.

Дуда је изашла из гужве и пришла до њега.

– Боже! Како сам срећна.

Факи је ћутао. Ставио је руку у џеп и извадио цигарету.

– Код нас у Немачкој сви су пушачи – рекао је.

Пушач је био и Циганин који се кретао помоћу штака. Многи су га виђали како седи испред велике зграде и гледа у пролазнике.

– Факи је умро – рекао је Циганин.

Факи је погледао и асфалт. У том тренутку испред очију му је дошла „Промаја“. У башти је било неколико младића. Факи је отишао до цу-бокса и убацио новчић. Зачула се музика.

– Ово је моја омиљена песма – рекао је Марко.

Факи је заплесао. Док је ишао у круг очи су му гледале накуд у страну. Марка је то подсетило на школске дане када су Муту дизали на бункер у дворишту. Он је боксовао сам. После тога давали су му аплаузе. Неки су бацали ситнину.

– Не, Факи није умро – исправио се Циганин. – Отишао је у Немачку као избеглица.

– Шта тамо ради? – упитао је Марко.

– Не знам. Звао је и мене. Међутим, нисам могао да оставим мој Баир.

(Из збирке прича „Поноћ“, у штампи код Књижевне омладине Ваљева)

Сретен Филиповић

Други о Ваљеву

МИРИС РАЈСКОГ ВОЋА И ДРУЖЕЊЕ

Георг Кројцберг, Амстердам

Одлазак на ваше пијанце, ма колико да вам то изгледало банално, мени причињава право задовољство. Сви ту долазе, састају се. Просто уживам. А посебно уживам у вашем поврху. Открио сам тек овде шта је то мирис парадајза, зашто се за њега и каже да је „из раја“... И ваш живот на отвореном је нешто што примећујем и ценим. Састати се, видети, попричати до дуго у ноћ! Код нас у Холандији, шетате увече, рецимо до 9 часова. До тад су све продавнице затворене и спуштене жалужине. Улице губе драж. То су онда празни, хладни простори, празан град. Ништа се не догађа. Овде код вас су улице пуне живота.

А велико благо које имате је ваша отвореност према људима. Код нас су људи скоро заборавили да се састају. Причају. Они се истина срећу, кажу једно другом како си, да ли си гледао ту и ту емисију на телевизији... Свако је ту емисију гледао у својој кући. Сам за себе. Нема контакта. Овде је људи гледају заједно. Састају се често, без најављивања, да попричају, да се виде... Било би страшно да то изгубите јер ћете морати проћи оно што смо ми на Западу прошли. Па чак и кад будете имали већи стандард, што вам најискреније желим, сачувајте све то и оно што је српско у вама. А то је видим, веома јако.

Фотографија: С. Мијајловић

Анатолиј Гајдамака, сликар из Украјине: „Галерија Интернационалног студија Миће Трнавца је стварно прекрасна, као и град Ваљево и његови људи. Четврти пут сам у Југославији. Био сам на многим странама света, али, кад сам у Југославији, имам осећај да сам код своје куће: слични су нам пејзажи, људи, музика...”

Николај Сјадристиј, микроминијатуриста из Украјине: „Обишао сам читав свет, осим Кине и Израела, али сам први пут у вашој лепој земљи. Ваљево – диван град чија ме околина подсећа на завичај. Дивни су ваши људи, посебно жене које су лепе, стасите, спортске фигуре и, нарочито, добре, пријатне и приступачне.”

ОТВОРЕНЕ И ЗА СВЕТ

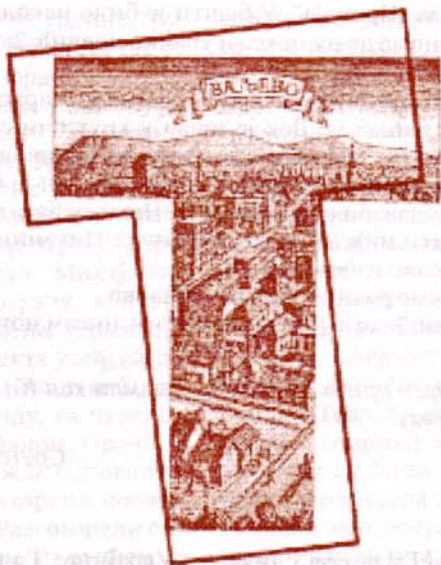
Посредством Школе за стране језике „Контекст“ овогodiшње Тешњарске вечери су на путу своје интернационализације. У сарадњи са амбасама Велике Британије и Немачке на Вечерима ћемо се обавестити о могућностима међусобне културно-просветне сарадње, у првом реду размене ћака и студената. Томе ће бити посвећена трибина Британског савета, 21. августа у 19 сати у Хотелу „Гранд“, уз учешће директора Савета, господина *Джима Мек Гра*. У незваничну посету Тешњарским вечерима доћи ће и шеф Културног центра немачке амбасале у Београду, господин *Аренс*.

Све време трајања фестивала у павиљону Ваљевске банке на Војводином тргу биће отворена изложба књига 20-так најугледнијих енглеских издавача са око 300 наслова, од науке до дечијих сликовница. Упоредо, посредством Отвореног клуба „Хоризонти“ ту ће је свакодневно представљати ваљевски писци са својим новијим делима. Фирма „Интелект“ сваке вечери ће на видео биму и компјутерима приказивати образовне енглеске ЦД-ове за децу и листати најлепше и најумније књиге, попут енциклопедије „Британика“...

Свакодневно ће понеки малишан бити дарован књигма, енглеским стриповима или ЦД-ом.

ОБИЧНО 12 НЕОБИЧНЕ ТЕШЊАРСКЕ Вечери

14. - 23. август 1998.

Петак, 14. август

- 20.00 **Галерија и антре Народног музеја**
„Презентација из спомен-збирке Миодрага Марковића Кланка“
„Занатство Пожареваца крајем XIX и почетком XX века“.
У оквиру отварања изложбе музицира камерни састав Средње музичке школе „Стеван Ст. Мокрањец“ – Пожаревац
- 21.00 **Летња позорница**
„Musica magica – концерт Филхармоније младих „Борислав Паушан“
Диригент: Небојша Степић
- 22.22 **Галерија „34“**
ССС – „Смешна страна спорта“
Отварање изложбе карикатура са Земунског међународног салона и промоција часописа „Карт“
- 23.00 **Трг Кнегиње Љубице**
Карло Голдони: „Слуга двају господара“
Представа позоришта „Миливоје Живановић“
Режија: Јовица Тошковић

Субота, 15. август

„Књаз Милош у походе Ваљево“
Пожаревац, град у гостима

- 12.00 **Скупштина општине Ваљево**
Сусрет привредника Пожареваца и Ваљева
- 20.00 **Улице Кнеза Милоша и Илије Бирчаинца**
„Парада фијакерима“
Возе се: Књаз Милош, Кнегиња Љубица, Кнежевићи Михаило и Милан, Амица, вишебојци и историјске личности српске културе из Пожареваца: Васа Пелагић, Ђура Јакшић, Миливоје Живановић, Милена Павловић – Барили, Милица Стојадиновић – Српкиња и Властимир Павловић – Царевац
- 21.00 **Летња позорница**
„Стишко посело“
Учествују: Градски ансамбл народних игара и песама, глумци, народни певачи и играчи
Сценарио и режија: Јован Рајковић
- 23.00 **Трг Кнегиње Љубице**
„Књижевни тренут Пожареваца“
Учествују: Слободан Стојановић, Милосав Мирковић, Милосав Миленковић, Александар Лукић, Татјана Дракулић, Велиша Јоксиминовић, Лела Ликар, Младен Бранковић и Томица Стоилков
- 23.00 **Ресторан „Ловачки дом“**
Туристичка презентација Пожареваца

- 19.00 **Плато испред Дома културе**
„Ногомобиле“ – полуфинале такмичења бициклиста и ролериста – Организује Ауто-школа „ТТАШ“

Недеља, 16. август

- 10.00 **Плато испред Дома културе**
„Ногомобиле“ – полуфинале такмичења бициклиста и ролериста – Организује Ауто-школа „ТТАШ“
- 21.00 **Летња позорница**
„Високи стандарди“:
Пез-концерт „Плато бенда“ Лазара Тошића
Модна ревија МК „Узор“ – Ваљево
- 22.22 **Галерија „34“**
„Земунци у Тешњуру“
Земун на видео а рибе у котлићу
- 23.00 **Трг Кнегиње Љубице**
Иван М. Лалић: „Роб љубави“
Представа Камерне сцене Српског народног позоришта из Новог Сада
Режија: Жанко Томић

Понедељак, 17. август

- 19.00 **Трг Кнегиње Љубице**
„Дочек првог мрака“
Музичко-поетски хепенинг у организацији клуба „Хоризонти“, школе страних језика „Kontext“ и Омладинског центра
- 21.00 **Летња позорница**
„Колубарски вез“
Концерт народне музике и игара
Оркестар и фолклорни ансамбл „Абрашевић“
- 21.21 **Галерија „34“**
„Читања и питања“, представљање часописа „Итака“, „Винавер“, „Авангарда“
Гост: уредник Гојко Тешић
- 23.00 **Трг Кнегиње Љубице**
Игор Бојовић: „Хепиенд“
Представа ПП „Мала сцена“ – Ваљево,
Режија: Мирослав Трифуновић

Уторак, 18. август

- 19.00 **Трг Живојина Мишића**
„Бал под маскама“, дејчи маскенбал са променадом

ФЕСТИВАЛСКИ ОДБОР ТЕШЊАРСКИХ ВЕЧЕРИ

Председник одбора
Миломир Милошевић

Уметнички директор
Бранко Лукић

Председник програмске комисије
Гојко Церовић

Технички директор
Веселко Белушевић

Чланови одбора
Славица Ракић
Љубомир Мушић
Драган Јеремић
Михајло Михајловић
Боривој Пантић
Остоја Продановић

Секретар одбора
Дана Продановић

Дирекција Фестивала: Зграда ВБ на Мишићевом тргу,
тел. 225-061

- 21.00 **Летња позоришта**
„Глас до гласа“, вече хорског певања
Дечји, камерни и мешовити омладински хор „Абрашевић“
Диригент: Драган Васиљевић
Гост: Тамара Марковић, сопран
- 22.22 **Галерија „34“**
„Изложба пред Галеријом“
Представљање вршачких аутора стрипа и часописа „Патагонија“
- 23.00 **Трг Книгиње Љубице**
Едвард Олби: „300 прича“
Представа Камерне сцене Српског народног позоришта из Новог Сада
Играју: Јован Церовић, Душан Томић

Среда, 19. август

- 20.00 **Летња позоришта**
„Журка шампиона“
Додела награда победницима претходних вечери
Свира R&R BAND „Q-wanna Rakeeya“,
Гост: Слободан Станишић
- 21.21 **Галерија „34“**
„Има реч...“
Представљање ваљевског часописа „Црни креч“
- 23.00 **Трг Книгиње Љубице**
Песничко вече

Четвртак, 20. август

- 19.00 **Парк код Дома културе**
„Вау енд мјау шоу“, сабор кућних љубимаца различитих врста, са и без кућице
Организатор: „Атлантис“, Ваљево
- 21.00 **Летња позоришта**
„Павале, Ромален!“, концерт циганске музике, песама и игара у извођењу Великог народног оркестра, солиста и фолклорног ансамбла КУД „Абрашевић“ и Друштва Рома „Баир“, уметнички руководиоци: Мирољуб Филиповић
- 22.22 **Галерија „34“**
„Ноћи пуног месеца“, вече фантастичне књижевности и хорора
- 23.00 **Трг Книгиње Љубице**
Николај Гогољ: „Ревизор“
Представа АП „Абрашевић“, Ваљево
Режија: Ненад Бојић

Петак, 21. август

- 18.00 **Трг Книгиње Љубице**
Дечји позоришни маратон:
Луткарска сцена „Бамби“: – Пожаревац
Милан Новак: „Мачак у чизмама“
Дечје позориште „Ђира“ – Лајковац
Душко Радовић: „Како настају ружне речи“
Театар „Ното ludens“ – Мионица
Душан Ковачевић: „Лимунације“
Омладински студио аматера – Ваљево
Љубиша Ђокић: „До последњег шаха“
- 19.00 **Хотел „Гранд“**
Презентација могућности културно-образовне сарадње у организацији Британског савета
- 20.30 **Тешњар**
„Кућа путујућа“
Трећа годишњица туристичке агенције „Национал“
- 22.22 **Галерија „34“**
„Узбудљиво позориште“
Представљање истоимене књиге професора глуме на ФДУ др Владимира Јевтовића
- 23.00 **Летња позоришта**
Rock је ОК, концерт групе „Ван Гог“

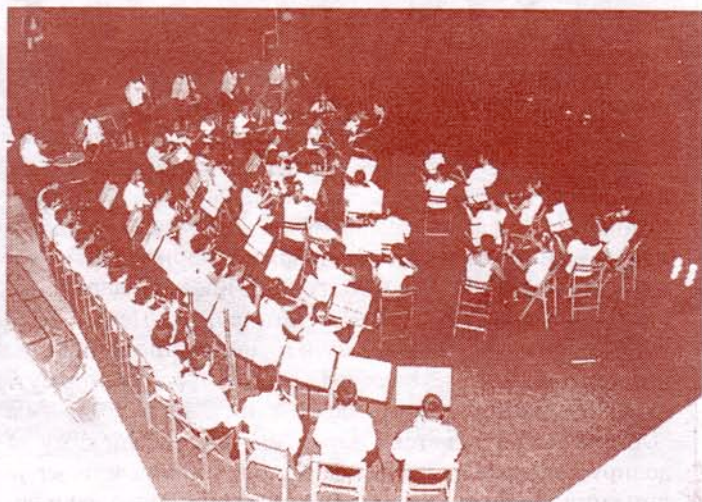
Субота, 22. август

- 21.00 **Летња позоришта**
„Ваљевске и сличне песме и приче“
Учествује Велики градски народни оркестар, тамбурашки оркестар, група певача, солисти и фолклорни ансамбл КУД „Абрашевић“
Уметнички руководиоци: Мирољуб Филиповић, Живадин Пурић

- 23.00 **Трг Книгиње Љубице**
„Сећање анђела“, представа „Дах театра“
Режија и драматургија: Дијана Милошевић и Јадранка Анђелић

Недеља, 23. август

- 21.00 **Летња позоришта**
„Плаво бојено плавим“, концерт италијанске канцоне са фестивала у Сан Рему
Учествују: Велики градски оркестар, забавни оркестар „АБВ 6“ и солисти
Уметнички руководиоци: Воја Милутиновић и Лазар Аврамовић
- 21.21 **Галерија „34“**
„Пут до енциклопедије“
Представљање „Биографског лексикона Ваљевског краја“ – ИП „Колубара“
- 23.00 **Трг Книгиње Љубице**
Јован Стерија Поповић: „Кир Јања“, представа Српског народног позоришта
Режија: Љубослав Мајера

ЗЛАТНИ СПОНЗОРИ

ИНГРАПОМНИ

ГРАЂЕВИНСКО ТРГОВИНСКО ТРАНСПОРТНО ПРЕДУЗЕЋЕ
ВАЉЕВО, Брате Недић 66, Тел 014/220-863, 220-893
ж.р.43960-801-0-40087

„Вујић“, Ваљево

ТЕШЊАРСКЕ ВЕЧЕРИ СУ ПОМОГЛИ

Инос ангросировина, Ваљево
Ваљевска штампарија
Ваљевска пивара
Каолин, Ваљево
„Тодоровић“, Ваљево
Монд-комерц, Ваљево
„Србијанка“, Ваљево
ТИК, Ваљево
ЈКП, Ваљево
„Ваљевац“, Ваљево

ГЕНЕРАЛНИ СПОНЗОР

RADOVIC COMPANY LTD. основана је у Ваљеву, лета 1990. г. са циљем и жељом да буде компанија која послује на другачији, савремени, светски начин, а у срцу пословања налазе се ЖЕНА и ДЕТЕ. Од 1995. године, Radović company је ексклузивни заступник компаније "Johnson & Johnson" за Југославију, а од 1996. за Републику Српску. Компанија "Johnson & Johnson" налази се у самом врху међу 9,5 милиона америчких фирми, а производи су познати широм света. Од 1996. године Radović company дистрибуира производе угледне компаније "Henkel"-Аустрија. Производи још једне мултинационалне компаније, посредством Radović company Ltd. од 1997. године присутни су на тржишту Југославије. У питању је компанија "Unilever" за коју светски маркетинг-стручњаци кажу да додирује животе половине фамилија широм света, јер је чињеница да би у многим земљама било тешко наћи домове без бар једног од преко хиљаду Унилевер-производа.

МИСИЈА RADOVIC COMPANY LTD

Мисија RADOVIC COMPANY LTD је да путем заступања угледних међународних компанија обезбеди што већем кругу потрошача, првенствено жени и деци, лепши и једноставнији живот коришћењем савремених производа врхунског светског квалитета.

ВИЗИЈА RADOVIC COMPANY LTD

Визија RADOVIC COMPANY LTD је да оствари идеал савремено организоване, профитабилне и дугорочно успешне компаније, која перманентно брине о својим купцима, запосленима и средини у којој послује.

Недавно је Radović company Ltd. прославила осам година рада. Модерно опремљена управна зграда у Ваљеву, представништва у Београду, Новом Саду, Нишу и ускоро у Подгорици, више од сто запослених, централни магацин у Ваљеву и 34 локална магацина у свим већим градовима у Југославији, више од 50 представника продаје широм земље, сопствени возни парк, разграната мрежа пословних партнера у земљи и иностранству... све су то чињенице који уливају поверење и представљају симбол сигурности и дугорочности сарадње за неколико хиљада купаца Radović company Ltd.

ТГ ВЕСТИ ТГ ВЕСТИ ТГ ВЕСТИ

На Конференцији за новинаре у Ваљеву, уочи почетка Тешњарских вечери, председник Фестивалског одбора Миломир Милошевић је саопштио да 35 разноврсних овогодишњих програма коштају око 135 хиљада динара, а са трошковима озвучења, расвете и припремним радовима укупно око 250 хиљада динара. Половину издатака подмириће приватне и друштвене фирме – покровитељи Фестивала, у првом реду генерални спонзор „Радовић компанија“, а остатак новца обезбеђује Скупштина општине Ваљево.

Догађања на овогодишњим Тешњарским вечерима моћи ће да прате и наши људи широм света захваљујући свакодневним информацијама које ће се о ваљевском летњем фестивалу смитовати преко глобалне компјутерске мреже „Интернет“.

У Будви су у току Дани владике Николаја Велимировића под називом „Владика Николај у служби Богу и роду“, једна у низу манифестација у оквиру обележавања осам векова манастира Хиландара.

Сликар Стојан Пајић из Ваљева са још девет одабраних уметника управо завршава свој боравак на ликовној колонији Трново код Сиројна а већ од сутра до 23. августа учествоваће у раду колоније Шљивовица на Тари.

Лутајућа ликовна колонија „Експеримент III“ уметничке групе „Просопон“ своје шестонедељно трагање за „духовном реком-кичмом“ наставља данас у окружењу манастира Рибница а сутра крај манастира Боговађа.

„Ваљевска рапсодија“ назив је четврте збирке песама Јулије Раденковић, која се управо појавила у издању Заједнице за културно-просветну делатност из Пљеваља.

ТЕШЊАРСКИ ГЛАСОЊИША

Издавачи

СО ВАЉЕВО

ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ВАЉЕВО

Припрема

РЕДАКЦИЈА РАДИО ВАЉЕВА

Уредници

ЖИВОРАД ЈАНКОВИЋ
ЉИЉАНА КЕЦОЈЕВИЋ

Фотографије

ВЕРОЉУБ ПОПОВИЋ

Компјутерска припрема

АЛЕКСА ТОМИЋ

Тираж

1000 примерака

Штампа

БОСИС, ВАЉЕВО

ИЗЛАЗИ У ДАНЕ ТЕШЊАРСКИХ ВЕЧЕРИ